

**PRIZNANJA ZVEZE GEOGRAFSKIH
DRUŠTEV SLOVENIJE**

**Jurij Kunaver, Milan Natek,
Milan Orožen Adamič**

O priznanjih, ki so bila podeljena v okviru 11. lletščevih dni (5. novembra 1999), je odločal občni zbor Zveze geografskih društev Slovenije 25. marca 1999. Predloge in utemeljitve je pripravila Komisija ZGDS za nagrade in priznanja, ki s svojim vestnim delom v zadnjih letih zapolnjuje vrzel preteklih desetletij. Izdelan je pravilnik za nagrade in priznanja ZGDS in odločili smo se, da ob letošnjih utemeljivah objavimo tudi kriterije za podelitev posameznih priznanj. Zveza geografskih društev Slovenije si prizadeva za združevanje vseh geografskih društev in vseh, ki se z geografijo ukvarjajo ali pa jih ta zanima. Seveda je v prvi vrsti strokovna organizacija, ki deluje na prostovoljni osnovi in za sodelovanje v njej nihče nikdar ne dobi materialnega nadomestila. Kot strokovna, stanovska organizacija si prizadeva za povezovanje in sodelovanje tudi s številnimi drugimi organizacijami, ki sicer niso njene članice, v njih pa delujejo mnogi geografi (fakultete, inštituti in druga strokovna društva). Vesele nas, da so zadnja leta vedno bolj aktivni tudi študentje geografije in tudi nekateri posamezniki, ki sicer niso geografi, vendar jih geografija zanima.

Iz pravilnika za nagrade in priznanja ZGDS: Melikovo priznanje podeljuje ZGDS za življenjsko delo in za vrhunske dosežke uspešnim in uveljavljenim geografom-raziskovalcem, ki so s svojim znanstvenim delom:

- obogatili slovensko geografsko misel z novimi in izvirnimi prispevki,
- razvili in uveljavili nove smeri geografskih preučevanj na Slovenskem,
- prispevali k razvoju raziskovalne metodologije,
- pripomogli k uveljavitvi in razširitvi celostnih pogledov na razvoj pokrajine in njihove rabe pri konkretnih geografskih preučevanjih,
- prispevali k uveljavitvi interdisciplinarnih in multidisciplinarnih raziskav posameznih pokrajin, njenih sestavin ali geografskih problemov,
- prispevali k prenosu temeljnih geografskih spoznanj in geografskih zakonitosti na aplikativna področja družbenih in prostorskih ved,
- pripomogli k popularizaciji, uveljavitvi in prodoru geografije v vse oblike javnega življenja in izobraževanja.

Melikovo priznanje za leto 1999 je prejel **prof. dr. Danilo Furlan**, ki je najvidnejši predstavnik slovenske klimatološke znanosti. S svojimi izvirnimi znanstveno-raziskovalnimi prispevki, ki segajo na različna področja sodobne klimatologije, je utemeljil njene znanstvene in aplikativne razsežnosti. Napisal je več znanstvenih prispevkov, razprav in študij, ki so

izšli v samostojnih knjigah, ali pa so objavljeni v Geografskem vestniku, Geografskem zborniku, v Letnih in Mesečnih poročilih Hidrometeorološkega zavoda Slovenije, Razpravah Društva meteorologov in v drugih strokovnih domačih ali tujih kongresnih publikacijah. Še kot srednješolski profesor v Mariboru je objavil v Geografskem vestniku leta 1949 dokaj originalen prispevek Vprašanje gozdne meje na Pohorju. Leta 1950 se je zaposlil na HMZ Slovenije, kjer je postal vodilni na klimatološkem oddelku. V tem svojstvu je izdelal številne ekspertize, ki so bile osnova za strokovne odločitve pri reševanju praktičnih problemov pri načrtovanju, dimenzioniranju in urejanju kanalizacije, izrabe sončne energije in vetrov itd. Njegova bibliografija obsega preko 200 razprav, študij, elaboratov in strokovnih poročil, ki imajo trajno veljavo za klimatologijo in meteorologijo ter slovensko geografijo. Prof. dr. Danilo Furlan je s svojimi študijami, ki so ohranile svojo strokovno veljavo in aktualnost do današnjih dni, sooblikoval in trajno zaznamoval našo klimatološko-geografsko misel v drugi polovici 20. stoletja.

Melikovo priznanje za leto 1999 je prejel **prof. dr. Julij Titl**, ki je s svojim znanstvenoraziskovalnim delom v zadnjih 40 letih obogatil slovensko geografijo s temeljnimi izsledki predvsem na področju poznavanja razvoja podeželja. Njegova temeljna geografska dela so bila namenjena geografskemu poznavanju, gospodarskemu in civilizacijskemu razvoju Slovenske Istre, predvsem pa preoblikovanju njene podobe ter njenega gospodarskega sistema in pomena v različnih obdobjih družbeno-socialnega, gospodarskega in tehnološkega razvoja. Z njegovimi temeljnimi geografskimi raziskavami, ki so podprte z zgodovinskimi dejstvi in dognanji, je zažarela v slovenski geografiji nova in sodobna podoba Slovenske Istre. Z njimi smo dobili vpogled v tiste številne in najraznovrstnejše dejavnike in procese, ki so v posameznih zgodovinskih obdobjih preoblikovali geografsko okolje in namenjali njegovim posameznim sestavinam svojsko funkcijo pri njegovem gospodarskem, prebivalstvenem, socialnem in regionalnem razvoju. Titlove geografske študije in razprave celostno osvetljujejo razvoj in stanje podeželja, njegovo prebivalstvo in naselja, nekdanje in današnje proizvodne usmerjenosti kmetijstva, iskanja povezav in vzročnosti med človekom in njegovim delom ter različnimi socialnimi sloji in pridelovalnimi usmeritvami na eni ter okoljem in njegovimi sestavinami na drugi strani. Odkril, predstavil in utemeljil je skoraj dvestoletno problematiko koprškega podeželja, rabo nekdanjega vodnega pogona za potrebe mlinarstva in drugih dejavnosti kakor tudi množico zemljepisnih imen, ki so posejana po ozemlju in pričajo o razvoju primorske kulturne pokrajine. S celostnimi geografskimi in zgodovinskimi pristopi je osvetlil tudi svojo rodno pokrajino v Podpohorskih gorah. Za izvirne dosežke pri proučevanju razvoja mediteranske kulturne pokrajine ga je Evropska aka-

demija za znanost, literaturo in umetnost, ki ima sedež v Neaplju in dela pod pokroviteljstvom Evropskega parlamenta, leta 1990 izvolila za svojega rednega člana, dve leti kasneje pa je postal tudi njen častni konzul v Republiki Sloveniji.

Iz pravilnika za nagrade in priznanja ZGDS: Melikovo priznanje za mladega znanstvenika ali za obetajočega geografa raziskovalca se daje novim raziskovalcem ali diplomantom geografije, ki so s svojimi nadpovprečnimi raziskovalnimi dosežki obogatili slovensko geografijo z novimi in izvirnimi spoznanji.

Melikovo priznanje za mladega raziskovalca za leto 1999 je dobila **dr. Maja Topole**, roj. Plemelj, asistentka z doktoratom na Geografskem inštitutu Antona Melika ZRC SAZU, ki je z odmevno knjigo *Mirnska dolina: regionalna geografija porečja Mirne na Dolenjskem* (ZRC SAZU, Dela 21, Lj. 1998) izoblikovala nov, sodoben metodološki pristop za moderna regionalno-geografska proučevanja večjih ali manjših pokrajin. Na osnovi številnih virov je temeljito, z najsodobnejšimi metodami analizirala heterogeno mezoregijo v porečju Mirne. Težišče je sicer na agrarni geografiji oziroma rabi tal, a to problematiko zajema v okvir celostnega regionalnega spleta, kjer so upoštewane poleg rabe tal vse veje fizične geografije pa prenekateri vidiki naselbinske geografije, gospodarstva in prebivalstva. Delo je

dokaz, da je mogoče s celostno geografsko členitvijo osvetliti in utemeljiti probleme gospodarskega razvoja in njegovega načrtovanja. Knjiga ni vzorčna le po svoji temeljitosti in sistematičnosti obdelave razpoložljivih in drugih načrtno zbranih novih virov, temveč tudi po svoji metodologiji regionalne analize. Poslučuje se modernih statističnih korelacijskih metod in z njimi rangira pokrajinske prvine po njihovi vrednosti in dominantnosti glede na osnovno namembnost. Na osnovi predstavljene metodologije je bil že izdelan odmeven konkreten primer o šentruperški mikroregiji na Dolenjskem v okviru projekta (CRPOV) celostnega razvoja podeželja in obnove vasi.

Iz pravilnika za nagrade in priznanja ZGDS: Ilešičevo priznanje podeljuje ZGDS slovenskim geografom za:

- uspešno življenjsko delo na področju vzgoje in izobraževanja,
- vidne uspehe pri uvajanju novih metodičnih in didaktičnih zasnov pouka geografije na različnih stopnjah izobraževanja oziroma šolskega sistema,
- izjemne dosežke na področju vsebinske zasnove in uveljavitve novih geografskih spoznanj v učbenikih in za njihovo pripravo,
- izjemne dosežke o teoretičnih in metodoloških osnovah in pogledih na sodobno geografsko misel na Slovenskem in v svetu,

Dr. Danilo Furlan je prejel Melikovo priznanje za leto 1999 iz rok dr. Milana Orožna Adamiča in Milana Natka (foto: Milena Furlan).

- *enkratne in vidne dosežke na znanstveno-pedagoškem in didaktičnem področju,*
- *prispevek k uspešni vzgoji učiteljev in profesorjev geografije in njihovo uveljavitev na področju izobraževanja,*
- *posebne in vidne organizacijske dosežke na področju šolstva in društvene dejavnosti,*
- *vidne dosežke na področju strokovnega povezovanja med geografijo in drugimi (sorodnimi) vedami,*
- *popularizacijo geografije in izjemno vidne dosežke na strokovnem publicističnem področju,*
- *dolgoletno in uspešno delo v društvu ter v njegovih telesih.*

Ilešičevo priznanje za leto 1999 je dobila **profesorica Mara Radinja**, roj. Nučič, ki je bila priznana srednješolska profesorica geografije na ljubljanski bežigraski gimnaziji med letoma 1954 in 1995. Bila je zavzeta, stroki predana ter pravična profesorica in vzornica mladim. S poslušom za vzgojnoizobraževalno problematiko je vzgajala dijake v delovne, razsodne, kritične in poštene ljudi. S svojo široko strokovno in občo razgledanostjo je zmogla sproti reševati najraznovrstnejše učno-vzgojne probleme. Njeno najodgovornejše, najodmevnejše in najbolj plodno ter dragoceno delo je bilo posvečeno snovanju vsebinske podobe Geografskega obzornika, časopisa za geografsko vzgojo in izobraževanje. V času njenega urednikovanja med letoma 1960 in 1980 je postal Geografski obzornik pomembna in dragocena strokovno-geografska publikacija, ki je povezovala šolsko geografsko problematiko z najnovejšimi izsledki domačih in tujih geografskih proučevanj. Vsebinsko in oblikovno je razgibala Geografski obzornik, ki je postal nepogrešljiv spremljevalec, pripomoček in vodnik številnim geografom po šolah na vseh stopnjah izobraževanja. Prof. Mara Radinja je skrbela, da je Geografski obzornik kljub najrazličnejšim težavam izhajal redno. Okrog revije je zbrala urednica širok krog sodelavcev, od učiteljev geografije do univerzitetnih profesorjev in znanstvenih sodelavcev. Njena zasluga je, da je postal Geografski obzornik ogledalo razvoja in stanja slovenske geografije in njene vraščenosti v vsakdanje življenje.

Ilešičevo priznanje za leto 1999 je prejela **profesorica geografije Jelka Simčič**, roj. Košak, ki je ves čas svojega službovanja, to je od začetka svoje pedagoške kariere do upokojitve, poučevala zemljepis na osnovni šoli Valentina Vodnika v Ljubljani. Veljala je za zelo dobro učiteljico, zaradi česar so jo številni predavatelji didaktike geografije izbrali za mentorico študentom-pedagogom. S svojo doslednostjo in poštenostjo ter zaradi svojega pedagoškega in strokovnega znanja je uživala spoštovanje kolegov v zbornici in med učenci. Zemljepis je poučevala z vso predanostjo. Enako je ravnala s študenti geografije, ki jim je cela desetletja nudila pomoč v privajanju na bodoči poklic. K njej so na hospitacije, nastope in na učno prakso redno prihaja-

li profesorji s Pedagoške akademije ter Filozofske fakultete Tone Oblak, mag. Marija Košak, dr. Jakob Medved in dr. Jurij Kunaver. Profesorica Jelka Simčič je vedno znova presenečala z vzornimi nastopi in profesionalnim odnosom do študentov, s čemer je veliko prispevala k njihovemu usposabljanju za pedagoški poklic. Njeni učenci so bili tudi v kasnejšem šolanju znani po odličnem geografskem znanju.

Jelka Simčič je bila poleg tega recenzentka številnih učbenikov, delovnih zvezkov in atlasov za osnovno šolo ter drugih geografskih prispevkov, kar je bila posledica odličnega poznavanja didaktičnih pristopov, potrebnih za uspešen pouk. Kot aktivno in ugledno pedagoginjo smo jo redno srečevali na sestankih geografskih aktivov, prav tako pa tudi na večini geografskih zborovanj in seminarjev, ker se je zavedala, da brez neprestanega lastnega strokovnega izpopolnjevanja pouk zemljepisa ne more biti aktualen, zanimiv in uporaben za življenje. Bila je tudi soavtorica ČRUSA, časovne razporeditve učne snovi za osnovno šolo. Čeprav je v glavnem ne najdemo med avtorji prispevkov v geografskih glasilih, kar je bila posledica njene skromnosti in samokritičnosti, je dovolj drugih odlik Jelke Simčič, da upravičeno zasluži najvišje priznanje ZGDS za pedagoško delo.

Ilešičevo priznanje za leto 1999 je prejela na žalost pred kratkim umrla **profesorica Metka Ženko**, roj. Likar, ki se je takoj po diplomi na ljubljanski univerzi leta 1959 zaposlila v Mariboru, in sicer na osnovni šoli Borisa Kidriča oziroma dr. Franceta Prešerna. S prizadevnim strokovnim delom na šoli je kmalu postala vzor vsem drugim učiteljem. Njeno poglobljeno in strokovno uspešno delo ni bilo neopaženo pri profesorjih metodike geografskega pouka oziroma didaktike na mariborski Pedagoški akademiji in sedanjih Pedagoški fakulteti. Več kot trideset let je bila mentorica številnim generacijam študentov geografije na mariborski univerzi. Z mnogimi vzornimi hospitacijskimi nastopi in mentorstvi pri pedagoških praksah je s svojim strokovnim znanjem in pedagoško predanostjo ter njej lastnim pozitivnim odnosom do poučevanja geografije kot enega izmed temeljnih nacionalnih izobraževalnih predmetov pomagala izoblikovati sodoben lik učitelja oziroma učiteljice zemljepisa na naših šolah. Svetovalka prof. Metka Ženko je v sedemdesetih letih sodelovala v delovni skupini dr. Jake Medveda, ki je pripravljala teoretične in metodološko-didaktične zasnove za modernizacijo in posodobitev pouka geografije. Za svoje uspešno in predano delo je prejela med drugim tudi zlato Šilihovo plaketo.

Iz pravilnika za nagrade in priznanja ZGDS: Pohvalo ZGDS podeljuje ZGDS članicam Zveze in posameznikom za:

- *večletno prizadevno, uspešno in odmevno delo v najrazličnejših organih (telesih) društev in Zveze,*
- *načrtovane in uspešno izvedene akcije društva ali Zveze, ki so bile odmevne na znanstvenoraziskovalnem, izobraževalnem in aplikativnem področju,*

- širjenje geografskih spoznanj in za vključevanje geografije in njenih raziskovalnih metod v »Gibanje znanost mladini«,
- večkratno uspešno vodenje mladinskih raziskovalnih taborov,
- večletno mentorsko delo v geografskih kroških na šolah različnih usmeritev in stopenj,
- uspešno uredniško delo pri geografskih in drugih publikacijah,
- uspešno in prizadevno zbiranje in porabo materialnih sredstev, ki so pomembna in osnovna materialna postavka celotnega društvenega delovanja.

Pohvalo za leto 1999 sta prejeli **Maja Besednjak**, profesor geografije na Srednji gradbeni in ekonomski šoli v Ljubljani, ter **Branka Gabrenja - Müller**, profesor geografije na Srednji trgovski šoli v Ljubljani, ki sta v preteklih petih letih s svojo aktivnostjo in strokovnostjo veliko prispevali k reševanju in uveljavljanju geografije kot splošnoizobraževalnega predmeta na srednjih strokovnih in poklicnih šolah. S svojo vztrajnostjo in prepričanjem, da se je posebej treba ukvarjati s položajem in vsebinskimi vprašanji geografije v teh šolah, sta na ta problem opozorili strokovno javnost in se na svojo pobudo kot konzulentki vključili v delo Predmetne kurikularne komisije za geografijo. Z njuno pomočjo in vzpodbudo se je komisija lažje zavzemala za enakopravnejši položaj in ugled predmeta in zagovarjala pomen geografske izobrazbe v teh šolah.

Prof. Branka Gabrenja - Müller je v letih 1996 do 1998 vodila Komisijo za geografsko vzgojo in izobraževanje ZGDS in v njenem okviru delovno skupino za poklicne šole. Skupaj z Majo Besednjak je objavila več člankov o tej problematiki v Delu, Solskih razgledih in v Geografskem obzorniku in svoje poglede javno zagovarjala na več strokovnih sestankih. Izdelala je tudi osnutek učnih ciljev in učnega načrta za ekonomsko geografijo za potrebe srednjih strokovnih šol. Je tudi vodja študijske skupine učiteljev geografije na poklicnih šolah ljubljanskega okoliša.

Prof. Maja Besednjak je bila enako delavna in uspešna ves čas kurikularne reforme in je vzdrževala zvezo med predmetno kurikularno komisijo in Centrom za poklicno izobraževanje. Podobno kot prof. Gabrenja - Müller je kot recenzent sodelovala tudi pri nastajanju prvega učbenika za geografijo v okviru predmeta družboslovje pri založbi DZS, pri čemer je pokazala izbrusen občutek za potrebe učiteljev in učencev na tej vrsti šol in s tem vidno prispevala h kakovosti pouka. Poleg tega sodeluje z oddelkom za geografijo FF pri usposabljanju študentov geografije za pedagoški poklic. Je tudi vodja študijske skupine za srednje strokovne šole v Ljubljani in članica odbora Komisije za geografsko vzgojo in izobraževanje ZGDS.

Pohvalo za leto 1999 je dobil še **prof. Branko Kandrič** s 1. gimnazije v Mariboru in to za izjemno uspešno mentorsko delo. Zelo odmevni in razveselj-

vi so bili mednarodni tekmovalni dosežki njegovih dijakov, ki so konkreten dokaz kvalitete njegovega mentorskega dela in pomemben prispevek k uveljavljanju slovenske geografije. Ko smo v Sloveniji leta 1996 začeli pripravljati tekmovanje v znanju geografije, je Mednarodna geografska zveza (IGU) začela s olimpiadami, ki potekajo vsaki dve leti, vedno v drugi državi. Prva je bila leta 1996 v Haagu na Nizozemskem v sklopu svetovnega geografskega kongresa, druga pa leta 1998 v Lizboni kot del geografske konference o oceanih, tretja pa bo leta 2000 v Seulu. Slovenijo so obakrat doslej zastopali dijaki 1. gimnazije Maribor in obakrat kot ekipa osvojili drugo mesto za Poljaki. Naš najboljši posamični rezultat je bilo drugo mesto Borisa Volariča v Haagu in peto mesto Miloša Kukoviča v Lizboni.

80. OBLETNICA USTANOVITVE ODELKA ZA GEOGRAFIJO NA UNIVERZI V LJUBLJANI Janja Turk

V začetku novembra 1999 je Oddelek za geografijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani praznoval 80. obletnico ustanovitve. Svoj častitljivi jubilej je zaznamoval z več prireditvami. Vse so potekale pod skupnim naslovom Slovenska geografija na prelomu stoletja in so dopolnjevale 11. Ilesičeve dneve.

Filozofska fakulteta je bila ustanovljena leta 1919. Med prvimi profesorji, imenovanimi na fakulteti (31. avgusta 1919), ni bilo geografa. Za geografijo sta bili predvideni dve stolici: za fizično geografijo in za antropogeografijo. V zimskem semestru 1919/1920 so bila predvidena tudi predavanja iz geografije, vendar so zaradi nezasedenosti predavateljskih mest potekala samo predavanja iz sorodnih ved, predvsem iz zgodovine. 19. aprila 1920 je bil dr. Artur Gavazzi, profesor fizične geografije na zagrebški univerzi, imenovan za rednega profesorja na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Dr. Artur Gavazzi je pri univerzitetnih organih protestiral zaradi neprimernih prostorov, namenjenih Geografskemu institutu. Zaradi tega je začel predavati šele februarja 1921. Geografski institut je imel svoj sedež v prostorih Univerze na Kongresnem trgu. Dr. Artur Gavazzi je na Geografskem institutu ustanovil knjižnico, kartografsko zbirko in laboratorij. Že 3. decembra 1921 je bila promocija prve doktorske teze s področja geografije: Valterja Bohinca Vertikalno pomikanje prebivalstva v južnem pritočju Drave od Toblaškega polja do Dravograda v letih 1880-1910.

Leta 1922 je bilo na pobudo prve generacije študentov geografije na ljubljanski univerzi ustanovljeno Geografsko društvo Slovenije s sedežem na Geografskem institutu. Društvo je leta 1925 začelo izdajati Geo-